30 Μαρτίου 2021

Η Σταύρωση νικά τον θάνατο

Ορθοδοξία και Ορθοπραξία / Θεολογία και Ζωή / Ορθόδοξη πίστη

Ο θάνατος του Χριστού πάνω στο Σταυρό δεν είναι μια αποτυχία που αποκαταστάθηκε κάπως μετά την Ανάστασή του. Ο ίδιος ο θάνατος πάνω στο Σταυρό είναι μια νίκη. Νίκη τίνος πράγματος; Μόνο μια απάντηση μπορεί να υπάρξει: Η νίκη της οδυνώμενης αγάπης. «Κραταιά ως θάνατος αγάπη…ύδωρ πολύ ου δυνήσεται σβέσαι την αγάπην» (Άσμα Ασμ. 8, 6-7). Ο Σταυρός μας δείχνει μιαν αγάπη που είναι δυνατή σαν το θάνατο, μιαν αγάπη ακόμη πιο δυνατή.

Ο άγ. Ιωάννης κάνει την εισαγωγή της διήγησής του για το Μυστικό Δείπνο και το Πάθος μ’ αυτά τα λόγια: «…αγαπήσας τους ιδίους τους εν τω κόσμω, εις τέλος ηγάπησεν αυτούς» (Ιω. 13,1). Το ελληνικό κείμενο λέει εις τέλος, που σημαίνει «ως το τέλος», «ως το έσχατο σημείο». Κι αυτή η λέξη τέλος επαναλαμβάνεται αργότερα στην τελευταία κραυγή του Χριστού πάνω στο Σταυρό: «Τετέλεσται» (Ιω. 19,30). Αυτό πρέπει να εννοηθεί όχι σαν κραυγή αυτοεγκατάλειψης ή απόγνωσης, αλλά σαν κραυγή νίκης: Τελείωσε, κατορθώθηκε, εκπληρώθηκε!
Τι εκπληρώθηκε; Απαντάμε: Το έργο της οδυνώμενης αγάπης, η νίκη της αγάπης πάνω στο μίσος. Ο Ιησούς, ο Θεός μας, αγάπησε τους δικούς του ως το έσχατο σημείο.
Από αγάπη δημιούργησε τον κόσμο, από αγάπη γεννήθηκε σαν άνθρωπος μέσα σ’ αυτό τον κόσμο, από αγάπη πήρε πάνω του τη διασπασμένη ανθρώπινη φύση μας

και την έκανε δική του.
Από αγάπη ταυτίστηκε μ’ όλη μας την απελπισία.
Από αγάπη πρόσφερε τον εαυτό του θυσία, διαλέγοντας στη Γεθσημανή να πάει εκούσια προς το Πάθος του: «…την μου τίθημι υπέρ των προβάτων… ουδείς αίρει αυτήν απ’ εμού, αλλ’ εγώ τίθημι αυτήν απ’ εμαυτού» (Ιω. 10: 15,18).
Ο άγ. Ιωάννης κάνει την εισαγωγή της διήγησής του για το Μυστικό Δείπνο και το Πάθος μ’ αυτά τα λόγια: «…αγαπήσας τους ιδίους τους εν τω κόσμω, εις τέλος ηγάπησεν αυτούς» (Ιω. 13,1). Το ελληνικό κείμενο λέει εις τέλος, που σημαίνει «ως το τέλος», «ως το έσχατο σημείο». Κι αυτή η λέξη τέλος επαναλαμβάνεται αργότερα στην τελευταία κραυγή του Χριστού πάνω στο Σταυρό: «Τετέλεσται» (Ιω. 19,30). Αυτό πρέπει να εννοηθεί όχι σαν κραυγή αυτοεγκατάλειψης ή απόγνωσης, αλλά σαν κραυγή νίκης: Τελείωσε, κατορθώθηκε, εκπληρώθηκε!
Τι εκπληρώθηκε; Απαντάμε: Το έργο της οδυνώμενης αγάπης, η νίκη της αγάπης πάνω στο μίσος. Ο Ιησούς, ο Θεός μας, αγάπησε τους δικούς του ως το έσχατο σημείο.
Από αγάπη δημιούργησε τον κόσμο, από αγάπη γεννήθηκε σαν άνθρωπος μέσα σ’ αυτό τον κόσμο, από αγάπη πήρε πάνω του τη διασπασμένη ανθρώπινη φύση μας και την έκανε δική του.
Από αγάπη ταυτίστηκε μ’ όλη μας την απελπισία.
Από αγάπη πρόσφερε τον εαυτό του θυσία, διαλέγοντας στη Γεθσημανή να πάει εκούσια προς το Πάθος του: «…την μου τίθημι υπέρ των προβάτων… ουδείς αίρει αυτήν απ’ εμού, αλλ’ εγώ τίθημι αυτήν απ’ εμαυτού» (Ιω. 10: 15,18).
Ήταν θεληματική αγάπη κι όχι καταναγκασμός αυτό που έφερε τον Ιησού στο θάνατό του. Στην αγωνία του μέσα στον κήπο και στη Σταύρωσή του οι σκοτεινές δυνάμεις του επιτίθενται μ’ όλη τους την ορμή, αλλά δεν μπορούν ν’ αλλάξουν τη συμπόνια του σε μίσος• δεν μπορούν να εμποδίσουν την αγάπη του να συνεχίσει να είναι η ίδια. Η αγάπη του δοκιμάζεται ως το έσχατο σημείο, αλλά δεν καταπνίγεται. «Το φως εν τη σκοτία φαίνει, και η σκοτία αυτό ου κατέλαβεν» (Ιω. 1,5. Στη νίκη του Χριστού πάνω στο Σταυρό θα μπορούσαμε να εφαρμόσουμε τα λόγια που ειπώθηκαν από κάποιο Ρώσο ιερέα, όταν απελευθερώθηκε από το στρατόπεδο συγκεντρώσεως: «Ο πόνος έχει καταστρέψει τα πάντα. Ένα μόνο πράγμα έχει μείνει σταθερό, η αγάπη» .
Ο Σταυρός σαν νίκη μας θέτει το παράδοξο της παντοδυναμίας της αγάπης. Ο Dostoevsky πλησιάζει την αληθινή έννοια της νίκης του Χριστού με μερικά λόγια, που βάζει στο στόμα του στάρετς Ζωσιμά:
Μπροστά σε μερικές σκέψεις ο άνθρωπος στέκεται μπερδεμένος, ιδίως μπροστά στη θέα της ανθρώπινης αμαρτίας, και αναρωτιέται αν θα την πολεμήσει με βία ή με ταπεινή αγάπη.
Πάντα ν’ αποφασίζεις: «Θα την πολεμήσω με ταπεινή αγάπη» . Αν αποφασίσεις

πάνω σ’ αυτό μια για πάντα, μπορείς να κατακτήσεις ολόκληρο τον κόσμο. Η γεμάτη αγάπη ταπείνωση είναι μια τρομερή δύναμη: είναι το πιο δυνατό απ’ όλα τα πράγματα και δεν υπάρχει τίποτε άλλο σαν κι αυτή.

Η γεμάτη αγάπη ταπείνωση είναι μια τρομερή δύναμη• όποτε θυσιάζουμε κάτι ή υποφέρουμε όχι μ’ αίσθηση επαναστατικής πίκρας, αλλά με τη θέλησή μας και από αγάπη, αυτό μας κάνει πιο δυνατούς κι όχι πιο αδύνατους. Αυτό σημαίνει προπάντων στην περίπτωση του Ιησού Χριστού. «Η αδυναμία του ήταν από δύναμη», λέει ο άγ. Αυγουστίνος. Η δύναμη του Θεού φαίνεται όχι τόσο πολύ μέσα στη δημιουργία του κόσμου ή μέσα στα θαύματά του, όσο στο γεγονός ότι από αγάπη ο Θεός «εκένωσεν εαυτόν» (Φιλ. 2,7), πρόσφερε τον εαυτό του, με γενναιόδωρη αυτοδιάθεση, με τη δική του ελεύθερη εκλογή συγκατανεύοντας να υποφέρει και να πεθάνει. Κι αυτό το άδειασμα του εαυτού είναι συνάμα μία πλήρωση: η κένωση είναι πλήρωση. Ο Θεός δεν είναι ποτέ τόσο δυνατός, όσο όταν βρίσκεται στην έσχατη αδυναμία.

Η αγάπη και το μίσος δεν είναι απλώς υποκειμενικά συναισθήματα που επηρεάζουν το εσωτερικό σύμπαν αυτών που τα αισθάνονται, αλλά είναι και αντικειμενικές δυνάμεις που αλλάζουν τον κόσμο έξω από μας. Αγαπώντας ή μισώντας τον άλλο, τον κάνω, ως ένα σημείο, να γίνει αυτό που εγώ βλέπω μέσα του. Όχι μόνο για τον εαυτό μου, αλλά και για τις ζωές όλων γύρω μου, η αγάπη μου είναι δημιουργική, έτσι όπως το μίσος μου είναι καταστροφικό. Κι αν αυτό αληθεύει για τη δική μου αγάπη, αληθεύει σε ασύγκριτα μεγαλύτερη έκταση για την αγάπη του Χριστού.

Η νίκη της γεμάτης πόνο αγάπης του πάνω στο Σταυρό δεν είναι απλώς ένα παράδειγμα για μένα που μου δείχνει τι θα μπορούσα να πετύχω εγώ ο ίδιος αν μπορούσα να τον μιμηθώ με τις δικές μου δυνάμεις. Πολύ περισσότερο απ’ αυτό, η πονεμένη του αγάπη έχει πάνω μου ένα δημιουργικό αποτέλεσμα, μεταμορφώνοντας την καρδιά μου και τη θέλησή μου, ελευθερώνοντάς με από τα δεσμά, ολοκληρώνοντάς με, κάνοντας δυνατό για μένα ν’ αγαπώ μ’ ένα τρόπο που θα ήταν τελείως περ’ από τις δυνάμεις μου, αν πρώτα δεν ειχ’ αγαπηθεί απ’ αυτόν. Γιατί μέσα στην αγάπη ταυτίστηκε μαζί μου• και η νίκη του είναι νίκη μου. Κι έτσι ο θάνατος του Χριστού πάνω στο Σταυρό είναι πράγματι, όπως τον περιγράφει η Λειτουργία του Μ. Βασιλείου, ένας «ζωοποιός θάνατος».

Επομένως η οδύνη του Χριστού και ο θάνατος έχουν αντικειμενική αξία• έκανε για μας κάτι που θα ήμασταν τελείως ανίκανοι να κάνουμε δίχως αυτόν. Ταυτόχρονα δεν θα έπρεπε να λέμε ότι ο Χριστός υπέφερε «αντί για μας», αλλ’ ότι υπέφερε για χάρη μα ς. Ο Υιός του Θεού υπέφερε «έως θανάτου», όχι για ν’ απαλλαγούμε εμείς απ’ την οδύνη, αλλά για να είναι η οδύνη μας σαν τη δική του. Ο Χριστός δεν μας προσφέρει ένα δρόμο που παρακάμπτει την οδύνη, αλλά ένα δρόμο μέσα απ’ αυτήν• όχι υποκατάσταση, αλλά λυτρωτική συμπόρευση.

Αυτή είναι η αξία του Σταυρού του Χριστού για μας. Αν τη συνδέσουμε με την

Ενσάρκωση και τη Μεταμόρφωση που προηγήθηκε, και με την Ανάσταση που την ακολουθεί -γιατί όλ’ αυτά είναι αχώριστα μέρη μιας μοναδικής πράξης ή «δράματος»- η Σταύρωση πρέπει να κατανοηθεί σαν ύψιστη και τέλεια νίκη, θυσία και πρότυπο. Και σε κάθε περίπτωση η νίκη, η θυσία και το πρότυπο είναι της αγάπης που πάσχει.

Έτσι βλέπουμε το Σταυρό:

την τέλεια νίκη της ταπείνωσης που ξέρει ν’ αγαπάει πάνω στο μίσος και το φόβο•

την τελεία θυσία ή την εκούσια αυτοπροσφορά της συμπόνιας που ξέρει ν’αγαπάει•

το τέλειο πρότυπο της δημιουργικής δύναμης της αγάπης.

Με τα λόγια της Julian του Norwich:

Θα’ θελες να μάθεις το νόημα του Κυρίου σου πάνω σ’ αυτό το πράγμα; Μάθε το καλά: Η αγάπη ήταν το νόημά του. Ποιος στο έδειξε; Η αγάπη. Τι σου έδειξε εκείνος; Αγάπη. Γιατί στο έδειξε; Από αγάπη. Κρατήσου απ’ αυτό και θα μάθεις περισσότερα. Αλλά ποτέ δεν θα ξέρεις ούτε θα μάθεις μέσα σ’ αυτό τίποτ’ άλλο.

Τότε είπε ο καλός μας Κύριος Ιησούς Χριστός: Είσαι ευχαριστημένος που υπέφερα για σένα; Είπα: Ναι, Κύριέ μου, σ’ ευχαριστώ• ναι, Κύριέ μου, ας είσαι ευλογημένος. Τότε είπε ο Ιησούς, ο Κύριος: Αν εσύ είσαι ευχαριστημένος, είμαι κι εγώ ευχαριστημένος: είναι μια χαρά, μια ευδαιμονία, μια ατέλειωτη ικανοποίηση για μένα το ότι κάτι υπέφερα για σένα• κι αν μπορούσα να υποφέρω περισσότερο, θα υπέφερα περισσότερο.

Πηγή: g-titomixelakis.eu